OPPBEVARES: Arne Unander (til venstre) leder i Lillesand Sjømannsforening sammen med Leiv Per Olsen og Arne Thomassen foran de to metallplatene som var festet til minebøssa.

– Hadde utspilt sin rolle

Sjømannspensjonen sendte minebøssa i Lillesand på museum

For 50 år siden mente Lillesand sjømannsforening at minebøssa hadde utspilt sin rolle. Sjømannspensjon og en heftig debatt i sjømannsforeningen plasserte bøssa på museum.

ANNE MARTA SVENDSEN
anne.marta.svendsen@lp.no

I en reportasje forleden om Minebøssen som ble plassert på Tomta i 1920 med stor stas, fikk vi ikke plass til detaljer som kan være interessante for leserne. Derfor kommer kapittel nr. to i historien her.

Det var Gustav Selmer Pedersen, skipsreder og formann i Lillesand Sjømannsforening som avduket minebøssa i 1920. Skipsrederen endret etternavn, og da kaptein G. Selmer Lindeberg, formann i Lillesand Sjømannsforening i 1961 hadde minebøssa på sakskartet i årsmøtet 27. februar, var denne formannen en eldre utgave av samme mannen. Nå ville han, som de fleste medlemmene i foreningen, kvitte seg med minebøssa.

Det var i 1949 at minebøssa ble demontert og plassert i Middelskolens kjeller. Det ble bygget bensinstasjon på Tomta foran Hotel Norge der minebøssa hadde stått. I 1961 trengte Middelskolen kjelleren, og det var da sjømannsforeningen fikk saken på dagsorden første gang. Hva nå med minebøssa?

Alt til sin tid

I *Vestlandske Tidendes* referat fra sjømannsforeningens årsmøte 27.

"Vestlandske T

LILLESAND SJØM
VEKST OG F

Det bebudes en lysbøye på
skal på m

Lillesands Sjømannsforening hadde
årsmøte mandag den 27. februar p
Hotell Norge. Det møtte 27 medlem
mer. Formannen leste årsmeldingen
Av denne fremgikk det at leseværelse
på Norge hadde vært godt besøkt
vinterhalvåret. Det er lydelig at med
lemmene setter pris på å ha et sted
å møtes. Medlemstallet er nå 74 —
det største tall foreningen noen gang
har hatt.
Kasserer leste regnskapet som ble
enstemmig godkjent. Formannen takk
ket kasereren for utført arbeide —
da alt kontingent var inngått. Av re-

AVISUTKLIPP: Referat fra Sjømannsforeningens årsmøte i *Vestlandske Tidende* 3. mars 1961.

februar, signet G.S.L. (Gustav Selmer Lindeberg), finner vi at minebøssens skjebne vakte atskillig debatt. Kaptein Bjarne Birkeland gikk inn for at den burde settes opp på en dertil skikket plass i byen. Birkeland mente at det var et minne til de i første verdenskrig omkomne sjømenn, og de fortjente å bli husket på likesåvel som de som satte livet til under den siste krig.

En bøsse

Formannen fremholdt imidlertid at Minebøssen ikke var noe minne i den forstand over de krigsforliste, men en bøsse til å innsamle penger i til de krigsforlistes etterlatte. Det var ikke mange penger som var kommet inn på bøssen gjennom årene, og nå var situasjonen en annen for de eldre sjømenn og deres etterlatte ved sjømannspensjonen og ellers andre sosiale goder. Men ville forsamlingen at minebøssen skulle få en plass igjen i byen så fikk foreningens medlemmer bestemme dette her i dag.

Stygg

Kommandørkaptein Gunvaldsen var ikke enig med kaptein Birkeland. Minebøssen hadde utspilt sin rolle, den var heller ikke noen pryd for byen, og Gunvaldsen trodde ikke at noen ville sette pris på å se den anbrakt i en av de pene grønne parkanlegg man hadde i Lillesand. Gunvaldsen ville foreslå at bøssen ble avhendet. Han fikk støtte av kaptein Arne Corneliussen som også fremholdt at han syntes minebøsse var stygg og ikke var noe å samle på lenger.

Spørsmålet ble satt under votering, forteller referenten, og med stort flertall ble det besluttet at minebøssen ikke skulle reises igjen.

Gunvaldsen foreslo deretter at man skulle forsøke å få den gitt til et sjøfartsmuseum hvor den muligens hørte hjemme. Også dette forslaget ble vedtatt.

Vi kan jo fortelle at det var 27 medlemmer til stede på årsmøtet. Og at foreningen talte 74 medlemmer – det største medlemstall foreningen noen gang hadde hatt. Det ble servert skipslapskaus etter årsmøtet som ble holdt på Hotel Norge, og det ble sunget en shanty til lapskausens minne, med fynd og klem.

På Aust-Agder museet i Arendal tok de imot minebøssa med stor takk, fordi de ikke hadde noen minebøsse og de hadde anvendelse for den.

Uverdig i 1982

I 1982 ble minebøssa tatt frem fra glemselen da Einar Nilsen i et brev til kulturstyret i Lillesand spurte om det ikke var mulig å få den tilbake til Lillesand hvor den opprinnelig hørte hjemme. Kultursekretæren tilrådde formannskapet å sørge for at minebøssa kom tilbake, og Sagbrukstomta på Kokkenes var et aktuelt sted å plassere den, men sjømannsforeningen var negativ. Foreningen ville ikke medvirke til restaurering og gjenoppstilling av minebøssa. Den fant det uverdig i velferdsstaten Norge å skulle bidra til understøttelse av sjøfolk og deres etterlatte ved innsamlede almisser slik forholdet var i tiden da minebøssen ble reist og de sosiale og økonomiske forhold var andre enn i dag. Sjømannsforeningen ønsket at den ble brukt ved eventuelle utstillinger av krigsminner eller annen passende måte å bruke den på til sitt formål. Tanken om minnesmerke over sjøfolk som falt under første verdenskrig fant sjømannsforeningen sympatisk, men ikke ved oppstilling av de mordredskaper som tok livet av så mange sjøfolk.

> **Minebøssa lå slengt på utsiden av Aust-Agder museet**
>
> **Leiv Per Olsen**
> rotarymedlem

Glade for å få den bort

I et brev fra Aust-Agder museet, kommer det frem at minebøssa lå tilfeldig lagret ved museet, og at de der ville være glade for å få den bort, da de ikke hadde funnet noe passende sted å sette den opp.

– Bruken av miner som minnesmerker er kjent fra mange byer, og også miner brukt som bøsser til å legge gaver til falnes etterlatte. Slik vi ser det har det lite med uverdige måter å behandle de som ofra livet for friheten, men er, som mange andre typer minnesmerker, et uttrykk for tidligere generasjoners måte å tenke på, heter det i skrivet fra Aust-Agder museet som er undertegnet Kirsten Hellerdal.

Rotary tok affære

På 1990-tallet tok Lillesand Rotary Club affære, og med sjømannsforeningens tillatelse kom den tilbake til Lillesand.

– Minebøssa lå slengt på utsiden av Aust-Agder museet, i elendig stand, forteller Leiv Per Olsen som på vegne av Lillesand Rotary Club tok seg en tur til museet og spurte etter den.

– Arne Thomassen og jeg var medlemmer av Rotary og vi ble enige om å få minebøssa hjem, forteller Leiv Per Olsen. Thomassen var eier av rørleggerfirmaet Rørhuus som sørget for transport til Lillesand, og så fikk Rotary ved hjelp av Rørhuus satt den i stand.

– Vi hadde nettopp restaurert kanonene på Rosenberg, da vi tok fatt på minebøssa, forteller Leiv Per Olsen.